

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Одним з сенаторів США нещодавно внесено законопроект про скасування ексклюзивних патентів на медичні дослідження. Планується впровадження патентів, які засвідчуватимуть авторство на нові медичні розробки, а не монополне право на їх виготовлення або продаж. Таким чином витрати на інновації не включатимуться у ціну продукту.

Компанія Google у співпраці з більш, ніж тридцятьма іншими компаніями створила Open Handset Alliance для впровадження інноваційного відкритого багатфункціонального мобільного телефону з невисокою ціною.

Всесвітня організація з інтелектуальної власності (ВОІВ) намагається відшукати нові підходи регулювання та захисту у відповідь на швидкі зміни у сфері відносин інтелектуальної власності. Зокрема, в рамках ВОІВ створено Постійний комітет з розвитку інтелектуальної власності, який збиратиметься двічі на рік. Також ухвалено Програму розвитку ВОІВ, одним з пунктів якої є обмін досвідом щодо відкритих спільних проєктів таких як Проєкт геному людини та відкриті моделі інтелектуальної власності.

У 2009 році ВОІВ планує спростити структуру системи Міжнародної патентної класифікації. В результаті цієї реформи забезпечиться більш достовірні результати пошуку і більш широке використання відомствами промислової власності, більш вільний доступ до технологічних знань, що зберігаються в базах даних про патенти. Передусім буде скасоване розмежування між базовим і переважним (advanced) рівнем доступу до бази даних. Планується також побудова об'єднаної Міжнародної патентної класифікації шляхом інтеграції місцевих систем класифікації (наприклад, системи США, Європейської ECLA, Японської FI/F Term тощо). Розшириться використання електронного форуму експертів, за допомогою якого проводяться технічні консультації з метою досягнення більшої ефективності і якості роботи з перегляду.

Отже, метою інновацій в сфері міжнародних і національних відносин інтелектуальної власності має бути винаходження нових ефективних і справедливих способів менеджменту ресурсів знань в умовах відкритого інформаційного суспільства та економіки знань.

Реформи в сфері інтелектуальної власності мають йти двома паралельними напрямками:

1. Створення сталого ринку інтелектуального продукту з притаманними йому моделями посиленого захисту прав інтелектуальної власності, стимулювання підвищення загальної правової культури підприємницької діяльності, податкового заохочення впровадження інновацій вітчизняними підприємствами;

2. Створення light-режимів захисту інтелектуальної власності відповідно до сучасних тенденцій світових ринків у тих сегментах промисловості, де це необхідно для стимулювання інноваційної активності через особливі умови діяльності (Інтернет, мережеві структури тощо). [7, С. 85]

Отже, залучення нових суб'єктів відносин інтелектуальної власності в інноваційну діяльність дозволить забезпечити активізацію творчого потенціалу суспільства. Подальший розвиток відносин інтелектуальної власності змушує посилювати інтеграційні процеси, зміцнювати партнерські відносини між учасниками інноваційного підприємництва на взаємовигідній основі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Андрощук Г. Право інтелектуальної собст-венности. Торговые аспекты. / Андрощук Г., Крайнев П., Кавасс Й. — К.: Ин Юре, 2008. — 362 с.
2. Боровский А. Б. Инновации в сфере интеллектуальной собственности./ Боровский А. Б., Боровский Б. И. и др. //Учебное пособие. ТИПП, Симферополь. 2007. — 434 с.
3. Гребнев Е. Т. Управление мировыми нововведениями./ Гребнев Е. Т.-М.: Экономика, 2009. — 543 с.
4. Жукович І.А., Рижкова Ю.О. Інноваційна діяльність в українській економіці. Сучасний стан та проблеми / Жукович І.А., Рижкова Ю.О. // Статистика України. — 2007. — № 1. — С. 24-28.
5. Мельник В.П. Інноваційний ресурс господарського розвитку / Мельник В.П.- НАН України; Об'єднаний ін-т економіки / В.П. Мельник . — К., 2009. — 363с.
6. Кардаш В.Я.Товарна інноваційна політика / Кардаш В. Я., Павленко І. А., Шафалюк О. К.: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / Київський національний економічний ун-т. — К. : КНЕУ, 2007. — 182с.
7. Ніколаєнко С. Міжнародна інноваційна система – дорога в майбутнє / Ніколаєнко С. // Урядовий кур'єр. — 2009. — 9 серп. (№ 146). — С. 80 – 87.
8. Підпригора О.А. Право інтелектуальної власності / Підпригора О.А., Святоцький О.Д. — К.: Ін Юре, 2008. — 458 с.
9. <http://www.wipo.int/>
10. <http://www.ukrstat.gov.ua>

РЕЗЮМЕ

Розглядається роль інноваційного підприємства як способу організації, інновацій, сукупності спонукальних мотивів, економічних форм і методів управління системою нововведень, що складається під впливом ринкової кон'юнктури та державного регулювання.

Ключові слова: інновація, Інтернет, ліцензія, інформація, право інтелектуальної власності, інноваційна діяльність, інтелектуальний продукт.

РЕЗЮМЕ

Рассматривается роль инновационного предприятия как способа организации, инноваций, совокупности продвигения мотивов, экономических форм и методов управления системой нововведений, которая складывается под влиянием рыночной конъюнктуры и государственного регулирования.

Ключевые слова: инновация, Интернет, лицензия, информация, право интеллектуальной собственности, инновационная деятельность, интеллектуальный продукт.

SUMMARY

The role of innovative enterprise as a way of organisation of innovations is analyzed in article. The combination of prompting motives, economic forms and methods of management of the system of innovation, which created under the influence of the state of the market and state regulation is researched in this article were also analyzed.

Keywords: an innovation, the Internet, the licence, the information, intellectual property right, innovative activity, an intellectual product.

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Пустановит Є. В., магістр менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, менеджер отелю Каліста (Турція)

На сучасному етапі розвитку міжнародних економічних відносин глобалізаційні процеси охопили всі сфери світового господарства, в тому числі і світовий ринок туристичних послуг. Як наслідок, відбувається зростання рівнів інтегрованості туристичних галузей та окремих підприємств різних країн, з одного боку, та загострення конкурентної боротьби між країнами за розподіл туристичних потоків, з іншого. Водночас, сучасною тенденцією в економіці розвинених країн є зростання частки туристичних послуг як у структурі валового внутрішнього продукту, так і в структурі споживання. Також характерним є інтенсивний розвиток нових інформаційних технологій, електронної торгівлі у сфері туризму. Такі процеси створюють загрози туристичним галузям країн із нижчою конкурентоспроможністю

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

національних підприємств, несформованість ринкових механізмів та недосконалою державною туристичною політикою. Це стосується країн із трансформаційною економікою, до яких належить й Україна.

Що стосується рівня інтегрованості туристичної галузі України до світогосподарських зв'язків, то частка міжнародного туризму в структурі туристичних послуг країни не перевищує 35%. До цього слід додати невідповідність туристичної інфраструктури країни міжнародним стандартам, неефективність використання потенціалу туристичних ресурсів та інші негативні чинники. Усе це вимагає пошуку шляхів оптимізації зовнішньоекономічної діяльності туристичних підприємств України, розробки макроекономічної стратегії й тактики виходу національних туристичних підприємств на зовнішні ринки, обґрунтування конкретних заходів щодо впровадження інноваційних форм організації туристичної діяльності.

У вітчизняній економічній науковій літературі питання глобалізації світової економіки відображені в численних працях О.Г.Білоруса, Ю.М.Пахомова, В.Р.Сіденко, О.В.Плотникова, зовнішньоекономічної діяльності України - у роботах В.Є.Новицького, Д.Г.Лук'яненка, А.С.Філіпенка, А.І.Кредісова, проблем переходу до постіндустріальної економіки - А.А.Чухна. Економічні засади дослідження туристичної галузі закладені у працях В.К.Федорченка, В.Г.Герасименка, В.К.Євдокименка, В.Ф.Данильчука, Г.М.Алейникової, Т.І.Ткаченко, Г.І.Михайліченко та ін. Важливе значення мають праці вчених близького та далекого зарубіжжя: Ф.Котлера, М.Портера, П.Кругмена із проблем конкурентоспроможності підприємств на зовнішніх ринках, В.А.Квартальнова, І.В.Зоріна, М.І.Кабушкіна, Г.А.Папіряна, А.П.Дуровича та ін. - із проблем менеджменту туристичної діяльності.

Вивчення опублікованих праць з питань якості туристичних послуг засвідчує про відсутність достатньо повного розгляду проблеми сучасного розвитку індустрії туризму в епоху глобалізму. Актуальність цих питань, недостатність теоретичної розробки і практичного використання обумовили вибір теми і цільову спрямованість статті.

Розповсюджене в економічній літературі тлумачення «міжнародного туризму» як соціально-економічного процесу, пов'язаного із наданням туристичних послуг особам за межами країни їх постійного проживання і спрямованого на задоволення духовних, фізичних та інших некомерційних потреб, безумовно, варто розглядати у взаємозв'язку з поняттям «світовий ринок туристичних послуг», який пропонується ідентифікувати як систему товарно-грошових відносин, що виникають в процесі купівлі-продажу туристичних продуктів і передбачають міждержавне переміщення споживачів послуг. Відповідно сутність та зміст індустрії туризму слід розуміти як комплексну систему, що забезпечує задоволення зазначених вище потреб під час тимчасового перебування людей у мандрівці.

Теоретичні дослідження Х.Борне та А.Долінські підтверджують нашу точку зору, що розвиток світової економіки туризму є результатом задоволення людських потреб, починаючи з потреби на відпочинок та дозвілля, відновлення фізичних сил, споживачьких потреб і закінчуючи розумовими потребами: новий досвід, сприйняття та пізнання [1]. Значення та роль туризму на регіональному та міжнародному рівнях можна помітити завдяки обсягу туристичних маршрутів, кількості робочих місць у туризмі та суміжних галузях, обсягу валютних надходжень завдяки туризму та витратам на туризм і дозвілля. Нові напрямки та тенденції в міжнародному туризмі є також похідною геополітичних змін. Розпад тоталітарної системи, демократизація суспільств у колишніх соціалістичних країнах, а також становлення Європейського Союзу стали найвражаючими подіями, що вплинули на масовий розвиток міжнародного туризму, який можна вважати унікальним феноменом ХХ ст.

В свою чергу глобалізація світової економіки, що динамічно розвивалась у 1990-х рр. – на початку ХХІ ст., вплинула і на розвиток туристичного сектору. Зростання попиту на туристичні послуги призвело до утворення гострої конкуренції та поширення багатьох наднаціональних корпорацій у туристичній торгівлі та готельній індустрії [1]. Розповсюджене використання найновітніших технологічних рішень, поряд із іншими сучасними засобами транспорту, комп'ютерними системами бронювання та резервування готелів, продажем туристичних подорожей чи сучасних ліній обслуговування призвело до зародження феномену міжнародного масового туризму, який отримав назву «технізований туризм». Сучасний туризм відкриває особливості масового туристичного продукту разом із його стандартизацією та серійним виробництвом, спеціалізацією та різноманітністю його пропозицій, а також із сучасним продажем та рекламою, часто віртуальною.

Як показали проведені нами дослідження, формування світового ринку туристичних послуг у сучасному його розумінні відбулося після другої світової війни (1950-ті роки), коли розвиток засобів перевезення та зростання доходів населення зумовили масовість міжнародного туристичного виробництва та споживання. Внаслідок наукового аналізу еволюції ринку туристичних послуг стало можливим виокремлення трьох етапів становлення (зародження туристичної діяльності, перетворення туризму на галузь господарства, формування міжнародної індустрії туризму) та трьох етапів розвитку світового ринку туристичних послуг, з яких :

- перший етап припадає на 1950 - 60-ті роки й характеризується переважанням групового туризму, екстенсивним зростанням туристичної активності, поступовою монополізацією;
- другий етап охоплює 1970 - 80-ті роки й характеризується зростанням рівнів транснаціоналізації, диверсифікації та урегульованості світового ринку туристичних послуг;
- третій етап триває з 1990-х років і характеризується такими сучасними тенденціями: високий динамізм; розвиток нових форм транснаціоналізації (зокрема створення стратегічних альянсів); подальша монополізація ринку; диверсифікація; кооперація малих і середніх роздрібних туристичних підприємств; інформатизація світового ринку туристичних послуг; звуження спеціалізації, індивідуалізація надання туристичних послуг, підвищення вимог до їх якості як наслідки всезростаючої конкуренції на світовому ринку; посилення державної підтримки туризму; посилення взаємозв'язків світового ринку туристичних послуг з іншими ринками - нерухомості, робочої сили, капіталу, інновацій.

Як свідчать теоретичні джерела [3,5,6], сучасний світовий ринок туристичних послуг має чітко виражений сегментаційний характер. Основними критеріями сегментації є мотиваційний, віковий та регіональний. За мотиваційним критерієм окремими авторами [2, 8] пропонується виділяти пізнавально-розважальний (з метою задоволення духовних потреб), рекреаційний (з метою лікування, оздоровлення чи відпочинку) та діловий (з метою задоволення ділових інтересів) сегменти; за віковим критерієм - дитячо-молодіжний; дорослий; осіб "третього віку"; за регіональним критерієм - інтенсивних зустрічних потоків туристичних продуктів, зустрічних потоків туристичних продуктів з переважанням експорту, зустрічних потоків туристичних продуктів з переважанням імпорту, односторонніх експортних потоків туристичних продуктів.

Сучасними тенденціями на світовому ринку туристичних послуг є високий динамізм, розвиток нових форм транснаціоналізації, подальша монополізація, диверсифікація, інформатизація світового ринку туристичних послуг, кооперування малих і середніх туристичних підприємств, звуження спеціалізації, підвищення вимог до якості послуг, посилення державної підтримки туризму тощо.

Зростаюча роль індустрії туризму та її вплив на якість послуг в умовах ринкових перетворень та інтеграції в світовий туристичний простір знайшли відображення в збільшенні чисельності туристів у світі та валютних надходжень від туризму. На кінець століття кількість туристів досягла майже 1 млрд.чол., а обсяг надходжень – 1 трлн.дол. США .

Відповідно до результатів досліджень та проведених аналізів СОТ за останні роки., кількість міжнародних подорожей у світі зросла на 10%, тоді як у Європі цей показник становив лише 4% [12]. Можливо, однією з причин є зниження популярності туризму в регіоні, що користується найбільшою популярністю серед туристів. 3-поміж усіх країн Старого Світу вирізняються держави Центральної та Східної Європи (приріст становить 8%) та Північної Європи (7%). Досліджено нижчий показник популярності в країнах Південної (3%) та Західної Європи (2%). Така ситуація свідчить про високий рівень стабілізації в цих регіонах.

Варто також відзначити суттєве підвищення кількості іноземних туристів-відвідувачів у Польщі в 2004 р., яка становила 21/1% . Водночас найдинамічніше падіння відбулось в Італії (-6%) та Андоррі (-11%). Проте в п'яти державах: Франції, Португалії, Словаччині, Данії та Фінляндії – не було зареєстровано жодних змін. Цікавим залишається той факт, що до цієї групи належать дві країни, які традиційно визнані найпривабливішими для іноземних туристів. Причиною такої ситуації стало, мабуть, значне підвищення цін на готельні та туристичні послуги, особливо у Франції та, частково, у Португалії.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

У результате зростання кількості відвідувачів бюджет багатьох країн, завдяки грошовим надходженням від туризму, помітно збільшився. Минулого року найвищий показник було зареєстровано в Туреччині (+25%), Україні (+24,9%), Болгарії (+23,8%), Росії (+21,7%) та Латвії (+20,3%). Цей процес супроводжувався помітним зростанням грошових витрат туристів із багатьох європейських країн. Зареєстроване збільшення витрат, переважно іноземних туристів, у Хорватії (+33,3%), Литві (+32,1%), Україні (+27,6%) та на Кіпрі (+27,2%), а найменший відсоток становили туристи з найважливіших ринків: Норвегії (+17,7%), Швеції (+13,6%), Франції (+11,5%) та Голландії (+7,4%). Динаміку міжнародних туристичних подорожей упродовж 2000–2009 рр., а також грошові надходження від міжнародного туризму за регіонами СОР зображено в табл. 1.

Світові маршрути іноземних туристів за регіонами СОР за 2000–2009 рр. [12]

Таблиця 1

(в млн.)

Регіони / перельоти	2000	2004	2006	2008	2009	Ринкова частка в 2009 (%)
Загальна частка у світі	686	684	703	691	760	100
Африка	29	29	30	31	33	4,3
Америка (Пн., Пд.)	128	122	117	113	124	16,3
Азія та територія Тихого океану	115	121	131	119	153	20,2
Європа	390	388	397	399	414	54,6
Північна	47	45	46	47	51	6,7
Західна	140	136	138	136	139	18,3
Центральна та Східна	62	63	66	68	73	9,6
Південна	141	144	148	148	152	20,0
Середній Схід	24	24	28	29	35	4,6

За даними табл.1 можна зробити висновок про те, що в найбільших регіонах СОР тенденція зростання була помітна впродовж 2000–2008 рр. Європа, незважаючи на спад частки світового туризму до 3%, досягла підвищення міжнародних туристичних рейсів на 6%. Спад також спостерігався у Південній та Північній Америці, тоді як регіон Азії та Океанії відзначився суттєвим підвищенням – до 33%.

Незважаючи на нещодавнє стрімке зростання популярності Азії та Океанії, Середземноморський регіон залишається найбільшим світовим туристичним регіоном, що становить 33% світового туристичного маршруту. І хоча наслідки атаки 11 вересня, Палестинсько-Ізраїльського конфлікту та ситуації в Іраку в деяких країнах помітні й досі (Ізраїль, Єгипет, Сирія, Кіпр та Італія), вони змогли зберегти та навіть зміцнити свої позиції. Це було результатом глобалізації та масштабної популяризації наддержавних туристичних інтересів, а також концентрації, фактично, всіх вирішальних факторів у конкурентоспроможності туристичних напрямків, оскільки, потрібно зазначити, що всі ці фактори є вкрай суттєвими.

Важливі відмінності багатьох природних та антропогенних факторів (клімат, природа, історична та культурна спадщина, розвиток готельної інфраструктури, фольклор, спортивні розваги та товариські місцеві організації тощо) позитивно впливають на конкурентоспроможність окремих держав та регіонів.

Нещодавні надходження від туризму в деяких країнах регіону також свідчать про вплив факторів глобальної охорони (небезпечні терористичні змови, катаклізми та катастрофи тощо). Проте очевидним є те, що цей фактор, із туристичної точки зору, є релятивізованим у глобальному контексті стосовно відновлення туристичного маршруту в Єгипет та Туніс після нападів у Балі, сумнозвісних подій у Всесвітньому торговельному центрі, спроб відновити туризм у Таїланді, Індонезії, на Шрі-Ланці після низки катастрофічних цунамі. Зі свідчень інформативних джерел очевидним є те, що вплив нещодавньої катастрофи є скороминучим [10,12, 14].

Іншою проблемою міжнародного туризму є зростання конкурентних цін між різними територіями Середземноморського регіону (зокрема Балкан, Малої Азії та Північної Африки). Така боротьба є очевидною та особливо агресивною у випадку з Єгиптом і Тунісом, які конкурують із новими ринками (Хорватією та Герцеговиною), Туреччиною, Грецією та Болгарією – країною на Чорному морі, яка нещодавно доволі вдало повернулася на міжнародний туристичний ринок із дуже привабливими та відносно дешевими туристичними пропозиціями [5].

Як показує проведене нами дослідження факторів конкурентоспроможності туристичних компаній, окрім природних та антропогенних факторів регіону важливу роль відіграє якість сервісу в самих готелях, яка розуміється їх власниками досить суб'єктивно. Прикладом неординарності може бути опублікований TripAdvisor рейтинг найбільш фантастичних, неймовірних, навіть дивних, на думку експертів TripAdvisor, готелів [15]. Слід звернути увагу. Що у рейтинг потрапили не 5-зіркові палаци, а неповторні готелі зі своєю родзинкою:

1. *Gamirasu Cave Hotel, Канадокія, Туреччина.* Готель усередині скелі — колишнього чернечого притулку часів Візантії. На стінах збереглися фрески тисячолітньої давнини.

2. *Al Maha Desert Resort, Дубаї.* Готель-оаза у стилі бедуїнської стоянки посередині пустелі, номери у вигляді наметів. Гості можуть взяти участь у соколиному полюванні.

3. *Silken Puerta America, Мадрид, Іспанія.* Фасад готелю виконаний у яскравих барвах. Інтер'єр створювали відомі майстри, серед яких Заха Хадід і Норманн Фостер.

4. *Hotel de Glace, Квебек, Канада.* Щорічно цей льодовий готель відбудовують заново, і працює він тільки в зимовий період. На його створення йде 500 тонн криги.

5. *Malmaison Oxford Castle, Оксфорд, Великобританія.* Готель розташований у замку, побудованому ще в XI столітті. До 1996 року тут була в'язниця. Донині збереглися тюремні камери. «Ув'язнення» — одна із забав, що пропонують гостям.

6. *Tea Factory, Шри-Ланка.* Готель розташований у приміщенні старої чайної фабрики, де дотепер стоять фабричні агрегати. Гості начебто повертаються в колоніальні часи — навколо розкинулися чайні плантації.

7. *Huvafen Fushi, Мальдивські острови.* Готель займає весь невеликий кораловий острів. Для гостей кожного з 43 бунгало — особистий дворецький. Навкруги райська природа, з розваг — риболовля та дайвінг.

8. *Imperial Boat House, Кох-Самуї, Таїланд.* Готель із розкішними басейнами побудований зі старої рисової баржі. Це місце відпочинку відзначили за прекрасну природу й багато різних розваг на воді.

9. *Ariau Jungle Towers, Бразилія.* Готель у нетрях Амазонки. Його вежі розташовані на палях над водою, а номери — як гнізда на цих вежах. Між вежами прокладені 8 км елеваторних містків над водою.

10. *Dog Bark Park Inn, Штат Айдахо, США.* Готель із одного номера, побудований подружньою парою художників — прихильників собак. Усередині всі апартаменти обставлені вирізаними собачками.

Відтак, для створення привабливої для туристів атмосфери і задоволення найвибагливіших і різноманітних смаків індустрія туризму пропонує відчути себе візантійським ченцем в турецькому готелі-печері, у колишній в'язниці Вікторіанської епохи — в'язнем, а серед

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

чайних полів на старій плантації — ланкійським плантатором; для моржів — льодові апартаменти, для шанувальників розпеченої пустелі — бедуїнська стоянка.

Хоча еволюція туризму за останніх декілька років набула неправильних форм, СОТ забезпечує її довготривалий прогноз на даний момент. Очевидно, що структурні напрямки, які лежать в основі прогнозу, не зазнали жодних суттєвих змін. Досвід показує, що за короткий проміжок часу періоди швидкого зростання (1995, 1996, 2000 рр.) змінюються періодами повільного зростання (2002 та 2002 рр.). Оскільки темп зростання до 2008 р. фактично переважав прогноз, зроблений щодо «Туризму 2020», експерти СОТ прогнозують, що сучасне помірне сповільнення компенсуватиметься довготривалими темпами. Так, «Туризм 2020» СОТ передбачає, що міжнародні рейси до 2020 р. перевищать 1,56 млн. З-поміж цих світових рейсів в 2020 р., 1,2 млн. будуть міжрегіональними та 0,4 млн. — становитимуть ті, що подорожують далекими рейсами. Загальна кількість туристичних рейсів свідчить про те, що до 2020 р. до трьох регіонів, які відвідує найбільша кількість туристів, належатимуть Європа (717 млн. туристів), Східна Азія та Океанія (397 млн.), Північна і Південна Америки (282 млн.), за ними йдуть Африка, Середній Схід і Південна Азія.

Рис. 1. Міжнародні туристичні рейси, 1950–2020 рр [13]

Згідно з прогнозами, показник зростання в Східній Азії та Океанії, Південній Азії, на Середньому Сході та в Африці сягне 5% на рік, що порівняно із середнім світовим показником становитиме 4,1%. Передбачається, що показник темпів зростання в найрозвиненіших регіонах Європи та Америки буде нижчим від середнього. Незважаючи на спад із 60% в 1995 р. до 45% в 2020 р., найвища частка світових рейсів належатиме Європі.

Таблиця 2

Прогноз розвитку закордонного туризму за регіонами світу, що поділені на міжнародні туристичні рейси [12]

(в млн.)

Світ і регіон	Основний рік 1995	Прогнози		Середньорічні темпи зростання (%) 1995–2020	Ринкова частка	
		2010	2020		1995	2020
Світ	565,4	1006,4	1561,1	4,1	100	100
Африка	20,2	47,0	77,3	5,5	3,6	5,0
Америка (Пн. і Пд.)	108,9	190,4	282,3	3,9	19,3	18,1
Сх. Азія та Океанія	81,4	195,2	397,2	6,5	14,4	25,4
Європа	338,4	527,3	717,0	3,0	59,8	45,9
Середній Схід	12,4	35,9	68,5	7,1	2,2	4,4
Пд. Азія	4,2	10,6	18,8	6,2	0,7	1,2
Міжрегіональні (а)	464,1	790,9	1183,3	3,8	82,1	75,8
Довгі рейси (б)	101,3	215,5	377,9	5,4	17,9	24,2

Експерти СОТ передбачають, що впродовж 1995–2020 рр. рівень далекорейсових світових поїздок зростатиме на 5,4% в рік швидше, порівняно з міжрегіональними поїздками, показник яких становить 3,8%. Відповідно, коефіцієнт регіональних поїздок та далекорейсових світових поїздок зміститься з 82:18 в 1995 р. та наблизиться до 76:24 в 2020 р.

До 2020 р. 346 млн. туристів відвідають середземноморські країни, що становитиме близько 22% усіх світових поїздок. Незважаючи на підвищення популярності Середземноморського регіону – найзначнішого світового місця призначення багатьох туристів, за прогнозами, регіональна частка глобального туризму впродовж 1995–2020 рр. зменшиться.

Готельний бізнес в Україні може і повинен стати сферою реалізації ринкових механізмів, джерелом поповнення державного та місцевих бюджетів, засобом загальнодоступного і повноцінного тимчасового проживання, відпочинку й оздоровлення, а також ознайомлення з історико-культурною спадщиною та сьогоденням нашого народу і держави. Попри всі політичні та соціально-економічні негаразди останніх років індустрія гостинності стала тією галуззю народного господарства України, яка без залучення державних дотацій стабільно нарощує обсяги виробництва готельного продукту. [14].

Успішне вирішення завдань підвищення якості туристичних послуг вимагає ефективного управління на основі різнобічного використання факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Висновки:

- Міжнародний туризм як соціально-економічний процес, пов'язаний із наданням туристичних послуг особам за межами країни їх постійного проживання і спрямованого на задоволення духовних, фізичних та інших некомерційних потреб. Світовий ринок туристичних послуг пропонується трактувати як систему товарно-грошових відносин, що виникають у процесі купівлі-продажу туристичних продуктів і передбачають міждержавне переміщення споживачів послуг. Світовий ринок туристичних послуг виконує регулятивну, стимулюючу, оптимізаційну, інформаційну та сануючу функції.
- Сучасними тенденціями на світовому ринку туристичних послуг є високий динамізм, розвиток нових форм транснаціоналізації, подальша монополізація, диверсифікація, інформатизація світового ринку туристичних послуг, кооперування малих і середніх туристичних підприємств, звування спеціалізації, підвищення вимог до якості послуг, посилення державної підтримки туризму тощо.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

3. Позитивними організаційно-правовими передумовами розвитку зовнішньоекономічної діяльності туристичних підприємств України є впорядкування інституційної структури управління туристичною галуззю, ухвалення нової редакції Закону України "Про туризм", затвердження комплексної цільової програми розвитку туризму України до 2010 року; негативними - перманентне реформування інституційно-організаційної структури управління туристичної галуззю в Україні, недосконалість правових аспектів фінансового забезпечення розвитку туристичної галузі, наявність значної кількості візових, митних, прикордонних формальностей, відсутність домовленостей з Європейським Союзом, недосконалість визначення правового статусу іноземних туристів на території України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Апилат Е.В. Формирование индустрии туризма – основное направление повышения качества обслуживания туристов // Вісник Харківського державного економічного університету, № 2, 2000. С.32-33.
2. Гонтаржевська Л.І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств туристичного бізнесу в структурі світового ринку послуг // 36. наук. праць. Вип. 44 / Відп. ред. В.С.Новицький. - К.: ICEMB НАНУ, 2004. - С. 177-185.
3. H. Borne, A. Doliński, Organizacja turystyki. WSiP, Warszawa, 1998.
4. Compendium of Tourism Statistics. Date 1998-2002; 2004 edition. and World Tourism Barometer, Vol. 2, No 2, June 2004.
5. The GUS, prognosis of Polish Tourism Institute, Warsaw (March 2005).
4. World Tourist Barometer, Vol. 3, No.1 Madrid, January 2005.
6. Megatrends of tourism in Europe to the year 2005 and beyond. ETC – ETAG January 2001.
7. A. Limański, J. Ruzkowski, Zmiany w światowym popycie turystycznym w świetle globalizacji // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – Випуск 5. – Тернопіль, Економічна думка. – 2002.
8. Tourism Highlights 2003, World Tourism Barometer, WTO (Vol. 2, No. 2, June 2004).
9. Report of International Tourist WTO, Madrid 2004.
10. Megatrends of tourism in Europe to the year 2008 and beyond. ETC – ETAG January 2009 & Report of International Tourist WTO, 2009.
11. WTO, World Tourist Barometer, Vol. 3, No. 1, January 2009.
12. Tourism 2020 Vision, Volume 4, Europe, World Tourism Organization.
13. <http://www.world-tourism.org/facts/wtb.html>
14. <http://www.pe.com.ua>

РЕЗЮМЕ

В статті проаналізовано сучасні тенденції на світовому ринку туристичних послуг, та визначено, що найважливішими з них є динамізм, розвиток нових форм транснаціоналізації, подальша монополізація, диверсифікація, тощо. Проаналізовано стан туристичного ринку в Україні та його особливості.

Ключові слова: ринок туристичних послуг, туризм, глобалізація

РЕЗЮМЕ

В статье проанализированы современные тенденции мирового рынка туристических услуг, и определено, что важнейшими из них являются динамизм, развитие новых форм транснационализации, дальнейшая монополизация, диверсификация, и т.п. Проанализировано состояние туристического рынка в Украине и его характерные особенности.

Ключевые слова: рынок туристических услуг, туризм, глобализация

SUMMARY

In article present trends of the world market of tourist services are analysed, and is defined that major of them are dynamism, new forms of transnationalization development, the further monopolization, a diversification. In the article the condition of the tourist market in Ukraine and its main features are analysed.

Keywords: the market of tourist services, tourism, globalization

СУЧАСНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Руденко В.С., магістр міжнародної економіки, магістр фінансів, керуючий дирекцією Міжнародного освітнього фонду Graif

Руденко М.С., технічний директор Міжнародного освітнього фонду Graif

Міжнародний характер господарювання суб'єктів транснаціонального бізнесу передбачає активну діяльність на різноманітних ринках, кількість яких постійно зростає і, водночас, змінюється характер присутності на окремих ринках. Це вимагає постійного вдосконалення наявних та пошук нових форм і методів організації міжнародного бізнесу, а відтак підтверджує динамічність їх розвитку під впливом такої важливої детермінанти як організаційні новації.

Науковий дослідницький інтерес до проблеми форм і методів організації міжнародного бізнесу зумовив виникнення широкої дискусії та великої кількості наукових праць вітчизняних та зарубіжних авторів, зокрема Астаповича А., Білошанки В., Губського Б., Денієла Дж., Жеваго К., Іванова І., Лук'яненка Д., Майєра Дж., Макогона Ю., Мовсєсяна А., Новицького В., Панченка Є., Пахомова Ю., Плотнікова О., Рогача О., Рокочої В., Руденко Л., Орехової Т., Хірша С., Шниркова О., Якубовського С. та багатьох інших.

Проте, критичний аналіз дозволяє зробити висновок, що системний підхід до вибору форм і методів організації діяльності транснаціональних компаній ще не став самостійним об'єктом дослідження, цілеспрямованої модифікації та ефективного використання. Це дає право обґрунтування нових теоретико-методологічних та практичних підходів до побудови системи організаційних новацій розвитку транснаціональних корпоративних структур, актуалізує тему дослідження, зумовлюючи його мету, структуру і логіку викладення.

Метою даного дослідження є обґрунтування нових теоретико-методологічних та практичних підходів до побудови системи організаційних новацій транснаціональних бізнесових структур.

Як відомо, міжнародна підприємницька інвестиційна діяльність розвивається у контексті поглиблення інтернаціоналізації економіки, посилення процесів усупільнення капіталу, вдосконалення форм і методів його концентрації та експорту, диверсифікації виробництва у динамічному конкурентному середовищі. Вона опосередковує інвестиційні форми бізнесу, які насамперед спрямовані на входження в зарубіжний ринок у процесі інтернаціоналізації господарської діяльності.

Вибір найбільш оптимальної форми організації зарубіжної діяльності. За свідченням професора Руденко Л. [8], знайшов відображення в моделях, запропонованих С. Хіршем, Т.Агмоном, П. Баклі, М. Кассоном [10,12], які пояснювали економічну доцільність однієї з трьох альтернатив: експорту, ліцензування та прямого зарубіжного інвестування. Перші дві форми дозволяють реалізувати міжнародний бізнес без створення нового підприємства, тобто у рамках міжнародної кооперації та міжнародної торгівлі. Пряме зарубіжне інвестування дозволяє реалізувати не лише контрактні форми, а й забезпечує можливість створення нового суб'єкта господарювання, наприклад спільного підприємства або зарубіжної філії.

Міжнародні спільні підприємства є однією з форм міжнародного бізнесу, коли зарубіжний та місцевий партнери створюють нове підприємство, поєднують свої зусилля в інвестуванні, управлінні, розподілі доходів і ризиків. В економічній літературі [1, 4] виділяють такі характерні особливості: наявність угоди про довгострокові завдання співробітництва; об'єднання сторонами активів; оцінка об'єднаних активів як капіталовкладень обох сторін; реалізація погоджених завдань через самостійні органи управління, які незалежні від органів